

PO VELIKI ZMAGI KONRADA ADENAUERJA

Mednarodni pomen volitev v Nemčiji

Krščanski demokrati lahko vladajo sami - Nemčija-hrbtenica Združene Evrope

Preteklo nedeljo so bile v Zapadni Nemčiji državnozbornske volitve, za katere je vladalo doma in v tujini veliko zanimanje. To se vidi že po tem, da je v Bonn poslalo svoje dopisnike okoli 1000 časnikov iz vseh delov sveta. Med njimi so bili tudi možje iz Azije in Afrike ter časnikarji iz Sovjetske Rusije.

Ker so se zavedali, kolik vpliv bi utegnile imeti nemške volitve na svetovno politiko, so napeto čakali na njihov izid. Vsi so sicer že vnaprej vedeli, da bo Adenauerjeva Krščansko-demokratska zveza izšla iz volilnega boja kot najmočnejša stranka; toda računali so z možnostjo, da zgubi veliko številno glasov, tako da bi Adenauer prišel v parlamentu ob dosedanjo absolutno večino.

In že to bi bilo zelo pomembno, ker bi bila s tem Adenauerju odvzeta oblast, da določa kot doslej po mili volji usodo Zapadni Nemčiji. Posledica bi bila, da bi nova vlada morala v marsičem spremeniti notranjo in zunanjo politiko Nemčije. Prav daljnosežne spremembe bi se pa izvršile, ako bi pri volitvah močno narasli glasovi socialnih demokratov g. Ollenhauerja.

NEPRIČAKOVANO VELIKA ZMAGA

Zgodilo pa se je, da je Adenauer odnesel na volitvah tako sijajen uspeh, kot ga bržkone niti sam ni pričakoval; v parlamentu, ki šteje vsega 497 poslancev, bo imela Kršč. dem. zveza kar 270 sedežev, torej 21 več, kot jih potrebuje za absolutno večino.

Socialni demokratje so sicer tudi napredovali, število svojih poslancev so povečali od 153 na 169, vendar se njihova zmaga niti zdaleč ne da primerjati z Adenauerjevo. Obe stranki sta napredovali na račun manjših strank, ki čedalje bolj kopnijo, tako da ostajajo kot resni tekmeči na pozornici čedalje bolj samo kršč. demokrati in socialisti.

Nekaj več vpliva imajo samo še liberalci. Upali so, da se bodo pri volitvah tako okrepili, da postanejo nekak jeziček na tehtnici. Če se Adenauer močno ošibi, so si mislili, a socialni demokrati zelo učvrste, bo od naše stranke odvisno, kakšna bo bodoča vlada Nemčije. Mi se bomo namreč lahko združili z Adenauerjem ali pa, če se nam bo zdelo umestno, s socialnimi demokrati Ollenhauerja.

Toda v svojih računih so se temeljito zmotili. Adenauer je postal po nedeljskih volitvah tako močan, da bo za štiri leta neomejeno vladal v državi, četudi bi se proti njemu združile vse ostale stranke Zapadne Nemčije.

In res je napredek njegove Kršč. dem. zveze naravnost presenetljiv: l. 1949 je dobila pri volitvah 139 poslancev, samo 8 več ko socialisti, l. 1953 že 255, v nedeljo pa 270. Uspeh je presenetljiv zlasti zato, ker je Adenauer kancler že 8 let, čas, v katerem se običajno vsaka vlada obrabi ter se opozicija okrepi.

VZROKI ADENAUERJEVEGA USPEHA

Kako to, da se je z nemško Kršč. dem. zvezo zgodilo prav nasprotno?

Poglavitni vzrok je v izredno uspešni gospodarski politiki starega kanclerja in njegovih sotrudnikov.

Ko je Adenauer prevzel oblast, je bila Nemčija poražena, razdejana in ponižana dežela, katero so zmagovalci hoteli kaznovati. Angleži, Francozi, Amerikanci in Rusi so hoteli za vselej uničiti njeno industrijo: zato so rušili njene tovarne in odnašali v tujino njene stroje. V deželi je vladala velika brezposelnost in širila se je lakota. Saj je znano, da so tedaj v Nemčiji umrle razne osebe od

gladu. Nemška marka je bila denar brez vrednosti. Zavezniki so bili prisiljeni skrbeti iz lastnih sredstev za prehrano sestradane prebivalstva.

Prvi, ki so spoznali, da je taka politika kratkovidna, so bili Amerikanci. »Zakaj naj mi redimo Nemce?« so ugibali. Bolje je, da delajo in si sami služijo vsakdanji kruh. Vrnimo jim zato tovarne, da zgine brezposelnost.

In ko so med zapadnjaki in Sovjetsko zvezo še izbruhnila čedalje hujša nasprotstva, so Amerikanci začeli proziti Zapadni Nemčiji tudi pomoč iz Marshallovega načrta. Pokojni Stalin ima torej med drugim tudi to zaslugo, da je bistveno pripomogel k spremembi zavezniške politike do Nemcev, ki so iz sovražnikov postajali malo po malem prijatelji in zavezniki zapada.

Adenauer je prejemal od Amerike enako pomoč kot Italija, Francija in druge države, posebnost Nemcev pa je bila, da so znali tako pametno uporabiti prejete podpore, kot jih ni znala nobena druga dežela v Evropi.

Gospodarsko prerojenje

Uspehi so danes vsemu svetu vidni: v Zapadni Nemčiji živi prebivalstvo v taki blaginji kot še nikoli prej. Brezposelnost je tako rekoč zginila, četudi se je v državo priselilo nad 10 milijonov nemških beguncev iz Poljske, Češkoslovaške, Vzhodne Prusije, Jugoslavije, Romunije in komunistične Vzhodne Nemčije.

Ker je izvoz v tujino tako velik kot še nikdar v preteklosti, prihaja v deželo zelo mnogo denarja. Marka je krita z zlatom in dragocenimi valutami več ko stodontno, kritje znaša 160%. Zategadelj je marka danes trdnější denar kot angleški šterling. Strokovnjaki izjavljajo, da je marka poleg ameriškega dolarja danes najvarnejša valuta v svetu.

Med vojno težko bombardirana mesta so domala popolnoma obnovljena, gradijo se pa tudi številna nova naselja in nove hiše, tako da bi se po Adenauerjevih računih Zapadni Nemčija morala v dveh letih povsem znebiti stanovanjske stiske. Tedaj naj bi bilo vsakemu prebivalcu v državi zagotovljeno primerno stanovanje.

Razen tega je vlada izdala celo vrsto velikopoteznih zakonov, ki skrbijo za socialno zaščito delovnega ljudstva tudi na drugih področjih.

Vse te stvari prebivalstvo vidi z lastnimi očmi in priznava, da se mu ni nikdar tako dobro godilo kot pod Adenauerjem. To je

glavni vzrok, zakaj mu je v nedeljo spet dalo pooblastilo, naj še naprej upravlja in vodi državo.

NEMŠKI UGLED V SVETU

Konrad Adenauer je pa dosegel marsikateri uspeh tudi v zunanji politiki. Posrečilo se mu je, da je svojo domovino spremenil iz zasedene dežele v svobodno in neodvisno državo, iz katere so se umaknile tuje čete. Na njenem ozemlju gospodujejo Nemci in nihče drugi.

Zapadni sovražniki iz druge svetovne vojne so postali zavezniki Adenauerjeve Nemčije, ki je stopila kot enakopravna članica v Atlantsko skupnost in Zapadnoevropsko zvezo. V novem prijateljskem ozračju je bilo Adenauerju mogoče vključiti bogato Posarje z miroljubnimi sredstvi spet v matično državo.

Na mednarodnih zasedanjih uživa Zapadni Nemčija čedalje večji ugled, Amerika jo zavoljo njene moči in resnosti zmerom bolj upošteva. Združene države grade vso svojo politiko na evropski zemljini v glavnem na Nemčiji, ki ji je namenjeno, da postane hrbtenica bodoče Združene Evrope.

Toliko zaupanje si je Adenauer pridobil na zapadu s tem, da se trudi vpeljati v nemško politično življenje *demokracijo*, za katero, kot se zdi, Nemci še danes niso še popolnoma zreli. Preveč so se naučili v prete-

NOVICE Z VSEGA SVETA

GOMULKA SE JE POSLOVIL

Po enotedenskem bivanju v Jugoslaviji se je Gomulka v torek vrnil z letalom na Poljsko. Sprejem, ki so mu ga priredili Jugoslavlani, je izjavil Gomulka že v Ljubljani, je presegel njegova pričakovanja: »To po našem mnenju potrjuje, da so vezi, ki združujejo poljski in jugoslovanske narode zares zelo trdne in da izhaja naše prijateljstvo iz korenin, ki poganjajo iz srca ljudstva.«

Med potjo na Brione, kjer so bili glavni razgovori, je Gomulka obiskal Postojno in njeno slovito jamo ter si ogledal tudi Koper.

Pogajanja so se zaključila v Beogradu in nato je bilo priobčeno skupno sporočilo za javnost.

Iz njega izhaja, da sta obe državi sklenili tesno sodelovati v gospodarstvu, kulturi in tudi v politiki. V slučaju potrebe in zlasti če bi to zahtevala varnost obeh dežel, se bosta poljska in jugoslovanska vlada *sestali na posvetovanje*. V sporočilu je med drugim rečeno, da so meje z Nemčijo na Odri in Nisi za Jugoslavijo dokončne. Proti temu je Adenauer seve že protestiral.

V nekaterih stvareh niso edini

V splošnem imata Tito in Gomulka v politiki iste nazore: tako, da je treba delati za splošno razoroževanje, odpraviti atomsko orožje ter prepovedati nadaljnja razstreljevanja vodikovih bomb. Edina sta tudi v tem, da morajo odnosi med državami sloneti na popolni enakopravnosti med velikimi in malimi deželami. Vsaka mora brezpogojno spoštovati neodvisnost druge ter se ne sme vtikati v njene notranje zadeve. Vsaka država naj izgrajuje socializem na način, ki se zdi njej sami pravilen. Vse to je seve cikalo na Sovjetsko zvezo.

Ni pa bilo edinosti med Gomulko in Titom glede vodilne vloge, ki naj bi kljub temu pripadala Moskvi.

Maršal Tito je to javno povedal na poslovilnem obedu v Beogradu: Sovjetska zveza, je rekel, je po našem v tem smislu vodilna socialistična dežela, da je *»najbolj od vseh odgovorna za mir in za pravične odnose med socialističnimi državami ter da ima določene dolžnosti do mednarodnega proletariata«*.

Kar se tiče socialističnih sil, je dejal Tito, je treba priznati, da niso omejene samo na komunistične države, temveč se pojavljajo in uveljavljajo v vseh deželah na svetu. Tudi z njimi moramo sodelovati ter jih ne smemo prezirati. V teh stvareh je *»poglavitno jedro nesporazuma med nami!«*

GRONCHI SE JE VRNIL

Predsednik republike se je vrnil z uradnega obiska v Perziji, ki je vzbudil na zapadu precej pozornosti. To pa zavoljo tega, ker so Italijani sklenili pred kratkim z Iranom pogodbo, po kateri bodo smeli iskati in črpati nafto v 3 predelih Perzije. Dogovor je za Iran neprimerno ugodnejši kot vsi dosedanja slični sporazumi z Angleži in Amerikanci.

Ti so si namreč od dobičkov zajamčili polovico, drugo polovico pa prepustili deželi, kjer leži nafta. Italija se je v Perziji zadovoljila le z eno četrtno dobička, medtem ko je tri četrtnine odstopila domačinom. Razen

tega je dogovorjeno, da nosi Italija vso zgubo, če bi v zemlji ne našli nafte.

Posledice nove pogodbe utegnejo postati zelo važne in neprijetne za petrolejske družbe v zapadnem svetu. Verjetno je namreč, da bodo v doglednem času vse dežele na Srednjem vzhodu zahtevale, naj zapadnjaki dosedanje sporazume prilagodijo italijansko-perzijski pogodbi.

To je vzrok, da so nekateri ameriški listi napadali Gronchija ob obisku Perzije ter mu očitali, da tira Italijo v filokomunistične vode.

SVOBODA JE DRAGA REČ

Vodja alžirskih vstajnikov Tecofik el Medani je na zasedanju Arabske zveze v Kairu izjavil, da je vojna proti Franciji terjala doslej pol milijona mrtvih. Približno enako število Alžircov je moralo bežati v tujino. Dodal pa je, da je armada borcev za neodvisnost kljub temu močna in dobro opremljena. Jeseni bo pričela z veliko, splošno ofenzivo.

Alžerija zopet dokazuje, da narodi dosežejo svobodo skoro redno le z velikimi žrtvami. Plačati jo morajo s potoki krvi.

MOLOTOV V ULAN BATORU

Namesto da bi Hruščev Molotova zaprl, ga je, kot znano, imenoval za veleposlanika v Zunanjo Mongolijo. Nastopil je že svojo službo v glavnem mestu Ulan Batoru.

Naključje je hotelo, da je njegovo prvo pomembnejše uradno dejanje bilo to, da je tu sprejel jugoslovansko odposlanstvo, ki se že dalj časa nahaja na Kitajskem ter je pri tej priliki obiskalo tudi Mongolijo. Jugoslovane vodi podpredsednik vlade Vukmanovič-Tempo. Njegova poglavitna naloga je, da naveže tesne gospodarske stike med Jugoslavijo in deželami Daljnega vzhoda.

KADAR IN ZDRUŽENI NARODI

Pretekli teden se je Organizacija združenih narodov na izrednem zasedanju v New Yorku bavila s krvavimi oktobrskimi dogodki na Madžarskem. To je storila, ker je bila svoj čas imenovala posebno preiskovalno komisijo, ki je sedaj predložila svoje poročilo glavnih skupščin.

Sprejeta je bila resolucija, s katero je 60 držav, torej naravnost ogromna večina članic nasilni nastop Sovjetske zveze na Ogrskem odločno obsodila. Glavna skupščina je mnenja, da je bil upor na Madžarskem prava ljudska vstaja proti osovraženi vladi, torej notranja zadeva Ogrcev, v katero ni imela nobena tuja vojska pravice se vtikati.

Ta obsodba Združenih narodov je vsekar hud moralni udarec za Moskvo. Toda kakšne bodo praktične posledice? Mi mislimo, da nobene, ker se sovjetska vlada za obsodbe, kot dokazuje izkustvo, malo briga.

Glavna skupščina je sicer pooblastila taiandskega politika princa Wana, naj gre kot njen predstavnik v Budimpešto, da vidi, kako bi se dalo pomagati ogrskemu ljudstvu, vendar tudi iz te moke ne bo kruha.

Budimpeštanska vlada je namreč neutegoma izjavila, da bo princ Wan lahko prišel na Madžarsko, če in kadar se bo njej zdelo primerno, toda samo kot zasebnik, nika-

kor pa ne kot odposlanec in pooblaščenec Združenih narodov.

V tem drznem in žaljivem odgovoru se zrcali ves prezir, ki ga sedanji ogrski oblastniki čutijo za najvažnejšo mednarodno organizacijo našega časa. To si mali Kadar lahko dovoli, ker stoji za njim mogočna Sovjetska Rusija, kateri tudi Združeni narodi nič ne morejo.

ANTIRADAR

V drugi svetovni vojni so zavezniki zmagali v glavnem s pomočjo atomske bombe, ki je prisilila na kolena Japonsko, in z radarjem. Ta je bil nekako čudežno oko, s katerim je bilo mogoče zapaziti že iz daljave in tudi v megli in temi sovražna letala in ladje.

Na Angleškem so zdaj izumili sredstvo proti radarju. Obstoji iz posebnega mazila, neke vrste gumijaste smole, s katero prevlečejo ladje ali letala, tako da postanejo tudi za radar nevidne.

NAD 113 POSKUSOV

Nemški fizik Manfred von Ardenne je v predavanju po radiu rekel, da je po napadu na japonsko mesto Hirošimo bilo v svetu preizkušenih 113 atomskih bomb. Medtem ko pišemo, je to število prekoračeno, ker so Amerikanci ravnokar naredili nov poskus v puščavi Nevadi.

Nemški znanstvenik sodi, da imajo vesile v svojih zalogah danes shranjenih že nad 50.000 bomb. Energija, v njih nakopičena, je šestkrat večja kot v premogu, ki ga letno izkopljejo Amerika, Rusija in Velika Britanija skupaj.

PREMALO ZNANSTVENIKOV

V Združenih državah se rodi malo učenih ljudi, pravi profesor Willar Libby. Svetovno znani učenjaki, kot so Einstein, Fermi, Neumann in drugi, so prišli iz Evrope. Na en milijon pristnih Američanov pride le 138 znanstvenih delavcev, medtem ko jih da Rusija na en milijon 315. Po mnenju omenjenega profesorja leži krivda deloma na učenem načrtu ameriških šol, deloma pa na nizkih plačah profesorjev in znanstvenikov.

»S TEM JE POVEDANO VSE«

Namesto da bi krivico popravil, Kat. glas modro ponavlja, da hodijo ljudje okoli Novega lista »po poti, ki vodi k partijski izkaznici...« Kot dokaz navaja, da smo lani »na volitvah v Nabrežini javno podprli komunistično listo... S tem pa je povedano vse«.

Kat. glas je pri tem pozabil samo to, da so se z istimi komunisti v Nabrežini pogajali do poslednjega trenutka tudi njegovi lastni ljudje in da se je skupna slovenska lista razbila samo zavoljo tega, ker komunisti niso hoteli dati prijateljem Kat. glasa enega svetovalca več.

Razen tega ugotavljamo, da tako imenovana Slov. kat. skupnost še danes sodeluje s komunisti, tako v vprašanju zakonitve slovenskega šolstva in drugih stvareh. Ali naj ji zato očitamo, da vodi svoje člane »k partijski izkaznici?« Samo bebec bi to mogel trditi. Nam se zdi, da ravna prav, če vsaj v nekaterih skupnih narodnih zadevah sodeluje tudi s političnimi nasprotniki. Tako smo storili mi v Nabrežini, ko je šlo za to, da ostane občina v rokah Slovencev.

S tem je prav zares povedano vse!

NOVICE

SLOVENSKI USPEH

Pretekli petek so začeli na slovenski realni gimnaziji v Celovcu z rednim poukom v prvih treh razredih. Število učencev je kljub ostrim nasprotni propagandi nemških nacionalistov naraslo v zadnjem mesecu od 90 na 103. Gre za dogodek, ki prešinja z zadoščenjem ne samo koroške, temveč vse Slovence, kjerkoli bivajo. Zavednost šibke koroške manjšine je lahko v spodbudo in zgled tudi Slovencem naših krajev.

ZAHTEVA MONARHISTOV

Brž ko je italijanska vlada dovolila, da se Mussolinijevi telesni ostanki zagrebejo v njegovem rojstnem kraju Predappiu, so se oglasili monarhisti z zahtevo, naj se tudi trupli Viktorja Emanuela III. in njegove žene Helene preneseta v Italijo ter položita v vladarsko grobnico v rimskem Panteonu. Emanuel leži v Afriki, kjer je umrl l. 1947, Heleno so pet let kasneje pokopali na južni obali Francije.

Rimska vlada je zahtevo monarhistov odbila.

Z NEMŠKIH VOLITEV

Ko je Adenauer prišel v nedeljo pred svoje volišče v Bonn, ga je hudomušen časnikar vprašal: »Za koga boste pa Vi volili, gospod kancler?« — »To je tajnost«, je odgovoril, »ki Vam je ne morem odkriti«.

Vojni minister Strauss se je pred voliščem spustil v razgovor s skupino mladeničev, med katerimi so ga nekateri po strani gledali. »Vem, da me močno ne ljubite«, je dejal, »ker sem uvedel splošno vojaško dolžnost. Toda premislite, da so med lepim civilistom in lepim vojakom dekleta od nekdanj dajale prednost fantu v uniformi«.

VINSKI VELESEJEM

V Ljubljani je odprta mednarodna razstava, na kateri kaže svoja najboljša vina 21 držav. Izmed namiznih vin so najboljša štajerska. Na drugem mestu so španska. Rusija je prva v desertnih vinih. Jugoslavija je dobila od 100 zlatih svetinj, ki so bile razdeljene, 30, Rusija 25, Španija 10, Italiji so pa prisodili 12 srebrnih in 2 bronasti.

Štajerska se ima zahvaliti za svojo neprekosljivo kapljico podnebnju in vzornemu kletarstvu.

RADIOAKTIVNO OZRAČJE

Vremenoslovci so ugotovili, da je v ozračju nad Dunajem 6 do 7 krat več radija kot običajno. Enako je bilo tudi konec avgusta, toda visoka radioaktivnost je tedaj hitro zginila, medtem ko sedaj le polagoma popušča. Strokovnjaki trde, da je pojav posledica zadnjih atomskih razstreljevanj v Ameriki in Sovjetski zvezi.

Ker Trst ni daleč od Dunaja, ni izključeno, da se visoka radioaktivnost pojavi tudi v naših krajih.

Velesile, kot vidimo, nočejo za nobeno ceno prenehati z atomskimi poskusi. In vendar je ameriški Nobelov nagrajenec Herman Muller šele pred dvema tednoma izjavil, da utegne v prihodnjih 30 letih umreti od krvnega raka 100 tisoč oseb kot posledica že dosedanjih poskusov.

V BOJU S KAČO

Ko je 26-letni delavec Bruno Givone iz Suse odstranjeval neko skalo, je s strahom ugotovil, da je odkril večje gadje gnezdo. Spustil se je v beg, kače za njim. Menil je, da je že rešen, pa mu je pot zastavil globok jarek. Preostalo mu ni nič drugega, kot da skoči vanj. Velik gad mu je sledil ob robu in kjerkoli se je hotel splaziti ven, se je kača sikaje pripravljala, da ga napade. Iz nevarnosti je delavca rešil tovariš, ki je žival ubil.

ZLATO IN SREBRO

V Jugoslaviji pridobiva ti dve dragoceni kovini samo Srbija. L. 1939 je proizvodnja zlata znašala 1000, lani pa 1397 kg, ki gredo vsi v sklad Narodne banke. Neprimerno hitreje se pa v Jugoslaviji več pridobivanje srebra: l. 1939 so ga spravili iz zemlje 1.300 kg, lani pa že 85.846, se pravi več kot 66 krat toliko.

MORJA NARAŠČAJO

Geofiziki, zbrani na znanstvenem zasedanju v Torontu (Kanada), so zračunali, da bo gladina oceanov okoli leta 2000 za poldrugi meter višja, kot je danes. Dviganje morja, ki bo preplavilo dosti obrežnih krajev, je posledica čedalje topljšega podnebnja, ki ga povzroča vedno večje število industrijskih podjetij, iz katerih izhlapeva zelo mnogo ogljikovega dvokisa. Toplji zrak pa raztaplja skorjo polarnega ledu za pol metra debelosti na leto.

Postojnska jama

KAPLJICE H 3

V nemškem časopisju beremo, da so v Romuniji iznašli posebne kapljice H 3, ki imajo baje lastnost, da podaljšajo človeku življenje čez 100 let. Tako je zdravnica Alsan pokazala fotografijo starca, ki se je, ko je začel piti tiste kapljice, ves pomladil ter dela s podvojenimi močmi.

UMETNI POTRESI

Na geofizičnem zborovanju v Kanadi so znanstveniki ugotovili, da je z atomsko silo mogoče izzvati tudi umetne potrese. Sklenili so, da izvrše tak poskus, ker bodo s tem dohnali, kakšen je sestav notranjščine zemlje. Znano je namreč, da je moč potresnih sunkov odvisna od odpornosti zemeljskih plasti.

Nevarno je pri tem le, da se tudi tega izuma polaste generali ter z atomskimi eksplozijami pod površino zemlje rušijo v slučaju vojne sovražnikova mesta.

TOMBOLA V BERLINU

Te dni so bili na dobrodelni tomboli v Berlinu dobitki kaj čudno porazdeljeni. Neki župnik je zadel nagrado v obliki brezplačne vpisnine za 6-mesečni plesni tečaj plesa Rock and Roll (Lomi in zvičaj se), drugo darilo je prejela 75-letna devica s knjigo: »Zakon brez strahu«, tretje je pa pripadlo šestletnemu pobu, in sicer listek za brezplačno kodranje las v ženskem frizerskem salonu.

NOVI ANDREA DORIA

Lani potopljeni parnik hočejo nadomestiti z dvojčkom, ki bo imel 3000 ton več ter bo še razkošneje opremljen kot bivši Andrea Doria. Dela bodo dokončali čez dve leti in pol.

Velike prekoceanske potniške ladje se še vedno izplačajo, ker se ljudje zaradi pogostih nesreč boje letal. Lani je potovalo v Ameriko po zraku 800 tisoč oseb, po morju pa dvakrat toliko, četudi je potovanje na parnikih precej dolgotrajnejše. Zato se pa ljudje tu čutijo varnejše in jim je udobneje.

Mednarodni pomen volitev v Nemčiji

(Nadaljevanje s 1. strani)

klosti slepo ubogati svoje voditelje ter prepuštili njim, da oni mislijo in ukazujejo.

Vse je torej odvisno od voditeljev in tudi zunanji svet v prvi vrsti nanje računa.

ADENAUERJEVA OSEBNOST

Zato gradijo tudi zapadnjaki svojo politiko do Nemčije v glavnem na Adenauerjevi osebnosti. Dokler je on na oblasti, lahko mirno spijo, ker vedo, da bo Nemčija ostala zvesta Atlantski skupnosti, medtem ko je Ollenhauer mnenja, da bi Nemčija ne smela nanjo vezati svoje usode. Če bi njegova stranka zmagala, bi Nemčija izstopila iz Atlantske zveze.

Ako se Nemci hočejo spet združiti v eno državo, se morajo po Ollenhauerjevem prepričanju sporazumeti z Rusijo, zakaj zedinjenje je dejansko odvisno samo od njene dobre volje. Adenauer je pa mnenja, da se Nemčija more spet združiti edino s podporo mogočne Amerike in ostalih zapadnih ve-

lesil. Sama je prešibka, da bi to dosegla. Rusija bi ji stavila za svobodno in neodvisno državo nesprejemljive pogoje.

Zmaga Ollenhauerja bi bila pomenila, kot vidimo, pravecati preokret v nemški zunanji politiki: konec zavezništva Nemčije z zapadom z vsemi daljnosežnimi posledicami na mednarodnem področju.

Zategadelj je povsem razumljivo, da se zapadnjaki močno vesele Adenauerjeve velike zmage. Sedaj imajo jamstvo, da lahko za 4 leta mirno izvajajo svoje načrte v Evropi.

Zmago si je pa 82-letni Adenauer izvojeval razen iz vzrokov, ki smo jih omenili, tudi zastran tega, ker je izredno močna osebnost, polna bogatega izkustva, treznega razuma ter hladne odločnosti. Saj ga po Churchillovem umiku iz javnega življenja imajo za največjega politika v Evropi.

Socialni demokrati niso imeli moža, ki bi se bil lahko z njim meril. To je njihova nesreča in vzrok, zakaj mu niso mogli iztrgati absolutne večine.

Dopisi s Tržaškega

KAJ JE Z MESTNIM SVETOM?

Konec prejšnjega tedna so se sestali občinski svetovalci Krščanske demokracije ter z večino glasov sklenili odstopiti. Do enakega zaključka so kasneje prišli tudi svetovalci republikanske in liberalne stranke ter fašisti. Tako je doslej skupno odstopilo že 32 svetovalcev in s tem je tržaški mestni svet nekako razpuščen.

Kljub temu pa socialisti, komunisti in ostali levičarji vztrajajo pri zahtevi, naj se čimprej skliče seja mestnega sveta, ki naj ugotovi, ali je še mogoče izvoliti novega župana in upravni odbor. Komunistično zahtevo je podprlo 20 svetovalcev, kar bi po zakonu zadostovalo, da se sestane mestni svet. Zdi se pa, da se ne bo, ker so medtem demokristjani in ostali desničarji svoj odstop že uradno sporočili glavnemu tajniku občine. Zaradi tega lahko pričakujemo, da bo prefektura vsak čas imenovala županstvu komisarja.

Dolžnost vseh političnih strank bi sedaj bila, da od prefektore zahtevajo, naj bo komisarjeva vlada čim krajša. To tem bolj, ker se je zvedelo, da je generalni komisar Palamara nasprotnega mnenja. Ta je namreč v razgovoru s predstavniki socialnih demokratov in socialistov dal razumeti, da bo nove volitve razpisal šele prihodnje poletje, ko bodo zaključene volitve v poslansko zbornico in senat.

Medtem ko se levičarske stranke bore, da bi novo ljudsko glasovanje bilo še pred koncem tega leta, moramo na žalost ugotoviti, da se Krščanska demokracija o tem važnem vprašanju ni še izrekla in da previdno molči. Njeno zadržanje vzbuja sum, da bi tudi ona rada imela volitve šele sredi prihodnjega leta, ko bo ljudstvo še pod vtisom izida državnoborskih volitev.

REPENTABOR

Prejšnjo soboto je bila seja našega občinskega sveta. Svetovalci so po daljši razpravi soglasno sprejeli resolucijo o samoupravni deželi in prosti coni. V prvi poudarjajo, da se tudi repentaborska občina zavzema za čimprejšnjo ustanovitev avtonomne dežele, kakor določa 116. člen ustave. Glavno mesto nove edince naj bo Trst in v skladu z zahtevami prebivalcev desnega brega Tilmonta naj se ustanovi nova pokrajina Pordenone. V posebni statut dežele je treba vnesti podrobna določila, ki naj zaščitijo obstoj in razvoj vse slovenske manjšine v Italiji, pa naj biva na Tržaškem, Goriskem, v Beneški Sloveniji ali Kanalski dolini.

V drugi resoluciji je svet obravnaval vprašanje proste cone ter poudaril, da prebivalstvo občine odločno zavrača mnenje ministrske komisije, ki je nedavno tega odbila predlog, da se Tržaška proglasi za carine prosto ozemlje. Občinski svet je globoko prepričan, da more le prosta cona rešiti naše ozemlje hude gospodarske stiske in zato ponovno od oblasti zahteva, naj se to vprašanje reši v skladu z željami večine tržaških gospodarskih organizacij in vsega tukajšnjega prebivalstva.

Svetovalci so nato razpravljali o vojaškem strelišču v Paču. Ugotovili so, da ga oblastva niso še premestila drugam, čeprav je občina že večkrat to zahtevala. Svet je zato sklenil, da bo tričlansko odposlanstvo ponovno obrazložilo vojaškemu poveljništvu v Trstu zahte-

vo kmetovalcev, ki so zaradi strelišča prišli ob najboljše pašnike ter dnevno trpe precejšnjo škodo na svojih gozdovih.

V kratkem bodo tudi razpisali volitve odbora, ki bo upravljal jusarska zemljišča ter štel 5 članov. Doslej je bil za upravo teh zemljišč odgovoren komisar, ki ga je imenovala prefektura.

Znano je, da so repentaborski kmetovalci trpeli mnogo škode zaradi spomladanske pozebe in slane. Zaradi tega so s posredovanjem občine zaprosili davkarijo, naj jim za letos zniža davke. Kdor pa je pričakoval, da bodo oblastva nemudoma sprejela prošnjo oškodovanih kmetovalcev, se je bridko zmotil. Davkarija ni sicer prošnje dokončno odbila, vendar je sporočila, da je pripravljena na stroške kmetov poslati na Repentabor komisijo, ki naj šele škodo oceni. Zahtevala je celo naj kmetje v jamstvo položijo precejšnjo vsoto denarja. Občinski svet je soglasno poudaril, da je zahteva davkarije nezaslišana. Vsi vedo, da je bila višina škode že natančno ugotovljena in da bi stroški komisije bili verjetno večji od odobrene pomoči. Zato je svet pooblastil župana, naj naredi vse, kar je v njegovi moči, da se ta zadeva pravično in pošteno reši.

Svetovalci so končno razpravljali o Seladu, ki naj popravi nekatere občinske poti, ter o sklepu prefektore, ki je odbila sklep občine, da nakaže 20 tisoč lir pomoči Dijaški matici v Trstu.

PRAPROT

Šempolajsko prosvetno društvo je v nedeljo ob lepi udeležbi občinstva priredilo tradicionalni pevski koncert. Poleg domačih pevcev so nastopili zbori iz Sovodenj, Nabrežine Saleža in Zgonika ter folklorna skupina iz Brega. Poslušalci so z zanimanjem in odobravanjem sledili posameznim umetnim in narodnim pesmim ter s tem ponovno dokazali, kako globoko je v našem ljudstvu vkoreni-

njena ljubezen do petja. Še z večjim navdušenjem pa so spremljali jugoslovanske narodne plese, ki jih je zares dovršeno izvajala skupina iz Brega.

Prirediteljem k lepemu uspehu iskreno čestitamo.

SV. KRIŽ

V Sv. Križu so konec prejšnjega tedna otvorili nov sedež laške demokršćanske stranke. Nahaja se v bližini istrskega begunskega taborišča in razpolaga tudi z večjo dvorano. Prostori so v prvi vrsti namenjeni istrskim prebežnikom, med katerimi je stranka v zadnjem času razvila zelo močno politično propagando.

Ob otvoritvi je spregovoril strankin tajnik Belci iz Trsta in v glavnem obravnaval splošni politični položaj v Italiji. Zaman pa smo pričakovali, da bo g. Belci poučil svoje pristaše, kako se morajo obnašati v več ko tisoč let slovenskem Sv. Križu.

BRIŠČIKI

Te dni je tudi pri nas vpisovanje v osnovno šolo. Kdor je upal, da bodo oblastva letos otvorila v naši vasi novo šolo, se je bridko motil. Čeprav je letos število šoloobveznih otrok naraslo, ni o šoli v Briščikih ne duha ne sluha. To zadevo smo danes ponovno sprožili, da ne bodo oblastva mislila, da smo nanjo pozabili. Občinsko upravo pa naprošamo, naj ne miruje, dokler ne bo opravičena želja naših staršev izpolnjena.

To poletje je bila naša znamenita jama več nedelj razsvetljena. Njeno slikovito notranjščino si jo je ogledalo mnogo meščanov in tudi nekateri tujci.

DJURO SALAJ V TRSTU

Prejšnjo nedeljo se je mudil na zasebnem obisku v Trstu predsednik jugoslovanskih sindikatov Djuro Salaj. Sestal se je z jugoslovanskim generalnim konzulom Vošnjakom in z nekaterimi voditelji Nove delavske zbornice ter obiskal najznačilnejše kraje našega ozemlja. Zvečer je v spremstvu poslanca Pessija odpotoval v Rim.

Ob koncu sezone v Sesljanu

Tujskoprometna sezona v Sesljanu, Devinu in vzdolž tržaške obale gre h kraju. Čeprav nam doslej ni še znano, koliko tujcev je obiskalo naše kraje, lahko trdimo, da jih je letos bilo toliko, kolikor še nikoli prej. K dotoku tujcev je pripomoglo počasno zboljšanje gostinskih obratov, otvoritev nekaterih novih hotelov in zlasti mednarodni camping v sesljskem zalivu. Važnosti te naprave, ki po mnenju strokovnjakov sodi med najlepše in najsodobnejše v Evropi, ne smemo podcenjevati, četudi smo še vedno mnenja, da iz estetskih in tudi gospodarskih razlogov ne spada v krasni in romantično divji kraj, kjer se nahaja danes.

Število tujcev v Sesljanu in Devinu se je torej letos znatno povečalo, vendar si še zdaleč ne smemo predstavljati, da sta se ta kraja že spremenila v pravi turistični središči, od katerih bi tamkajšnje ljudstvo imelo bogve kakšne koristi. Kvečjemu se je v nas zopet utrdilo prepričanje, da bi s smotrno organiziranim delom mogla v tem predelu nastati čez leta donosna tujskoprometna obrt.

Domači gostilničarji, trgovci in hotelirji prevečkrat napačno mislijo, da je treba skrb za razvoj turizma v naših krajih prepustiti samo Ustanovi za tujski promet v Trstu (Ente provinciale per il turismo). Ta bi sicer lahko mnogo več naredila za naše kraje, toda že zdrava pamet pravi, da ustanova, katere delovanje sega na širše področje, pri najboljši volji ne more dati tujskemu prometu določenega kraja tistega razmaha, kakršnega bi lahko dali domačini sami.

Zaradi tega smo že pred več ko 2 letoma v listu poudarili, da je v Sesljanu in Devinu nujno potrebno ustanoviti poseben odbor, ki naj prevzame del tistih dolžnosti in pravic, ki jih ima Ustanova za tujski promet v Trstu. Veseli nas, da so se, kakor slišimo, sedaj naši ljudje naposled odločili, da omejnjeni odbor ustanove še pred koncem tega leta, najkasneje pa v začetku prihodnjega. To bo po našem prepričanju prvi resni korak na dolgi poti turističnega napredka. Zato pričakujemo, da bo pobuda z zadovoljstvom sprejeta predvsem pri tistih obrtnikih, ki imajo in bodo imeli od nje največ koristi.

Dopisi iz Goriške

SLOVESNOSTI V GORICI

V soboto, 14. t. m., so se v Gorici pričele slovesnosti zaradi 10-letnice združenja našega mesta z Italijo. Svečanosti so trajale še naslednje nedelje in ponedeljek. V soboto so najprej slovesno otvorili štiri razrede nove ljudske šole v Stražicah, ki je prav gotovo eno najlepših šolskih poslopij v Italiji. Ob tej priliki je župan dr. Bernardis odlikoval tri zaslužne učitelje z zlatimi svetinjami.

Že v mraku so isti dan v ljudskem vrtu odkrili spomenik, ki ga je mesto postavilo v spomin bivšega dolgoletnega župana in senatorja Bombija. Spomenik je delo kiparja Maria Sartorija. Župan je najprej prečital pozdravne brzojavke, ki so jih iz Rima poslali predsednik senata in vlade, glavni tajnik vladajoče stranke Fanfani, notranji minister Tambroni in državni podtajnik Ferrari Agradi, nato je v kratkem govoru poudaril pokojnikove zasluge, saj je bil Bombi 50 let v ospredju javnega življenja na Goriškem.

V nedeljo so najprej blagoslovili novo obmejno stražarnico na Pristavi (Rafutu). Župan je v kratkem govoru poudaril, da bodo na vseh obmejnih prehodih zgradili lične in dostojne stražarnice in čakalnice.

Nato so slovesno otvorili še novi šolski vrtec v župniji Sv. Roka, ki je bil skozi nekaj desetletij do danes v tamkajšnjem zavodu sv. Jožefa. Popoldne so še odprli in blagoslovili novo občinsko poslopje na vrtu za magistratom. Tu bosta imela odslej zares vzorne prostore anagrafični in tehnični urad. Na slavlje so bili povabljeni tudi vsi župani goriške pokrajine, ki so se nato zadržali pri zakuski. Vse omenjene javne zgradbe je blagoslovil goriški prošt msgr. Soranzo. Skoro vseh svečanosti se je udeležil tudi prefekt dr. Nitri in precej predstavnikov javnega življenja. Pri nekaterih slovesnostih sta bila prisotna tudi slovenska svetovalca Rudi Bratuž in dr. Sfiligoj.

Svečanosti so se zaključile v ponedeljek s sv. mašo na goriškem gradu.

V istih dneh so pa obhajali v Novi Gorici v Jugoslaviji 10. obletnico združitve tamkajšnjih Slovencev z matično državo.

Z OSLAVJA

V nedeljo so slovesno odprli oslavske štumaverski vodovod. Blagoslovil ga je msgr. Soranzo. V kratkem nagovoru je g. prošt poudaril, da gre za gradnjo, ki res ustreza najosnovnejšim potrebam prebivalstva. Za g. Soranzom je spregovoril župan Bernardis. Najprej se je zahvalil ministroma Mediciju in Colombu, ki sta za to delo pokazala veliko razumevanje, in vsem drugim oblastvom, ki so omogočila zgradnjo prepotrebne vodovoda. Izjavil je nadalje, da bo mestna uprava naredila tudi za podeželsko prebivalstvo vse, kar je že napravila za mestno središče, saj imajo vsi občani iste pravice in dolžnosti.

Naš vodovod je stal 16 milijonov lir, k čemur je glavni delež prispevala država. Gradbeni načrt je izdelal ing. Sussi. Z delom so pričeli 27. avgusta 1956 in so ga dokončali v juniju t. l. Vodovod je dolg 4826 m in dobavlja vodo 75 družinam. Ko je župan zaključil govor, so mu trije domačini izra-

zili hvaležnost vsega oslavskega in štumaverskega prebivalstva. Slovesnosti sta se udeležila tudi slovenska svetovalca Rudi Bratuž in dr. Sfiligoj.

IZ DOBERDOBA

Predpreteklo nedeljo je naša godba praznovala 10. obletnico svojega obstoja. Ob tej priliki so domači godci priredili lep koncert, pri katerem sta sodelovali tudi godbi iz Nabrežine in Proseka. Zato je bila prireditev še toliko lepša in pomembnejša. Na trgu pred šolo se je zbrala mnogoštevilna množica, ki je z velikim navdušenjem pozdravila godce, ko so ob zvoku veselih koračnic prišli izpred županstva.

Na koncertu je najprej nastopila proseška godba, za njo pa doberdobska in nabrežinska. Godbe so vse skladbe odlično izvajale, lkar priča o izredni pridnosti godcev in sposobnosti njihovih kapelnikov. Pomisliti moramo namreč, da so godci delavci, ki se morajo vaditi le zvečer po napornem dnevnem delu. Ob tem nastopu smo se Doberdobe spomnili velikega idealizma slovenske mladine, zlasti v dobi naših Orlov in Sokolov. Tedaj je mladina preživljala večere v telovadnicah, kjer je vztrajno gojila šport ter ustvarila Slovincem organizacijo, ki je zaslovela tudi v mednarodnem svetu.

Pred kratkim je prefektura obvestila doberdobsko občinsko upravo, da lahko uporabi 469 tisoč lir za dokončno ureditev poslopja, ki ga je pričela graditi že bivša občinska uprava in je namenjeno poštnemu uradu in uradu za delo.

OBVESTILO

Opozarjamo dijake in njihove starše, da se vpisovanje v srednje šole zaključi 25. septembra.

Kdor ima namen se vpisati, naj stori to nemudoma.

IZ ŠTEVERJANA

Števerjansko županstvo opozarja davkoplačevalce, naj do 20. septembra prijavijo dohodke, ki so podvrženi naslednjim občinskim davkom: družinski davek, davek na stanovanja, vozove biljarde, obrtnice, napiše, pse in živino. Prijavo je treba napraviti na posebnih obrazcih, ki jih dobite na županstvu. Komur se dohodki niso spremenili, ta ni dolžan narediti prijave.

Predpreteklo soboto je naš občinski svet med drugim odobril obračun za 1956. leto. Sklenil je tudi nabaviti potrebno notranjo opremo za novo šolo na Valerišču, katere gradnja je že odobrena. Za to so določili 750 tisoč lir; obnovili bodo tudi šolsko opremo v Števerjanu, ker je današnja zelo zastarela in jo je treba zato nadomestiti z novo. V ta namen bodo potrošili en milijon.

Predpreteklo nedeljo se je na Korzu v Gorici ponesrečil 21-letni domačin Leopold Maraž, ki se je vozil na motornem vozilu skupno s 24-letnim Celestinom Terpinom. Ko sta se pred garažo Aguzzoni hotela izogniti nekemu avtomobilu, sta nesrečno trčila v drugo motorno vozilo. Mladima ponesrečencema želimo, da čimprej popolnoma okrevata.

IZ PODGORE

Po blagoslovitvi nove ljudske šole v Stražicah so se goriški oblastniki pripeljali do novega soškega mostu, ki veže Stražice s Podgoro. Most je blagoslovil msgr. Soranzo. Nato je župan Bernardis v kratkem govoru poudaril, da je prebivalstvo Podgore in Stražic 20 let čakalo na most, ki je velikega pomena posebno za delavstvo obeh največjih industrijskih podjetij na soških bregovih. Oblastniki so si nato ogledali zunanja obnovitvena dela pri podgorski cerkvi ter dela na zemljišču med ulicama 4. novembra in Monte Calvario, kjer je bil znani avstrijski bunker.

V torek prejšnjega tedna je mestni upravni odbor sklenil, da bo občinski svet na prihodnji seji razpravljal o nakupu zemljišča pri železniškem mostu (Madonnina), kjer nameravajo zgraditi čakalnico za potnike, ki čakajo na avtobus. Odbor je tudi sklenil okrepiti javno razsvetljavo na cesti med križiščem na Majnici in novim mostom pri Stražicah.

IZ ŠTMAVRA

Iz vodovodnega zbiralnika na Oslavju so napeljali cevi tudi v našo vas, a žal le do spodnjih hiš pri cerkvi. Zgornji del vasi pa je ostal brez zdrave pitne vode. Tak vodovod nima za našo vas pravega pomena, ker ga ne more uživati večina štumaverskih prebivalcev, čeprav nam je goriški župan obljubil, da bo vodovod podaljšal do zgornjih hiš, brž ko bo mestna uprava razpolagala z novimi denarnimi sredstvi. Želimo, da bi se županova obljuba v najkrajšem času uresničila. Ni namreč prav, da se med občani delajo tako velike razlike, kar že diši po diskriminaciji.

ZLATA MAŠA

V nedeljo je praznoval zlato mašo župnik iz Št. Vida pri Vipavi g. Ivan Kovač. Slavljenec je bil pred zadnjo vojno eden najvplivnejših zadrudnih voditeljev na Vipavskem. V svoji fari je vodil veliko zadrudno mlekarno in močno posojilnico. Bil je tudi med najbolj vnetimi prosvetnimi delavci v Vipavski dolini. Za časa fašizma so ga trajno preganjali in celo konfinirali. Bil pa je predvsem vzoren duhovnik, globoko spoštovan od sobratov in vernikov. Na slavljenčevi zlati maši je pridigal msgr. Albin Kjuder, zastopnik apostolskega administratorja v Kopru. Njegov govor, zdaj resen, zdaj šegav, je imel na vsakogar nepozaben vtis.

Slavljenec, ki ima 73 let, je še tako mladeniški, da mu vsi prijatelji na Goriškem iz globin srca želimo ne le bisernega, marveč tudi železnega jubileja. Spremlja naj ga obilo božjega blagoslova!

IZPITI NA OSNOVNIH SOLAH

Dne 23. septembra se ob 8.30 prične na vseh osnovnih solah goriškega okrožja jesenski izpiti.

Razpored je naslednji:

23. in 24. sept.: Izpiti čez 1., 2. in 4. razred na vseh solah okrožja.

25. in 26. sept.: Izpiti čez 3. in 5. razred v Gorici (ul. Croce in ul. Randaccio), Štandrežu, Pevmi (za Pevmo in Štumer), Števerjanu, Valerišču in Mirniku (za Mirnik in Škrlevo).

26. in 27. sept.: v Podgori in Plešivem.

28. sept.: v Jazbinah.

Razpored izpitov doberdobskega okrožja:

23. in 24. sept.: popravni izpiti čez 1., 2. in 4. razred na vseh solah okrožja.

25. in 26. sept.: Izpiti čez 3. in 5. razred v Doberdobi, Sovodnjah, na Vrhu in v Dolu.

27. in 28. sept.: v Rupih in Jamljah.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

VODOVODI V BENEŠKI SLOVENIJI

Novi list in tudi glasilo Beneških Slovencev Matajur sta že večkrat pohvalila državna oblastva, ker so v povojnih letih skoraj v vseh večjih vaseh naše domačije zgradila sicer majhne, a zelo koristne vodovode. Vse naprave so stale nekaj sto milijonov lir, kar sicer ni ravno veliko, če pomislimo, koliko milijard razmečejo razne prefektуре in pokrajinske uprave za druge, morda manj pametne in potrebne stvari.

Vodovode pa je treba tudi vzdrževati, ker se pri njih vedno kaj pokvari. Z njimi so torej vedno združeni stroški. Toda kje naj naše revne občine vzamejo denar, ko so že tako prezadolžene? Prefektura jih priganja, da bi sestavile skupen konzorcij, ki bi skrbel za vse vodovode. Na vsako občino bi prišlo nad 200 tisoč lir letnih stroškov. To sicer ni ravno strahotna vsota, a kaj pomaga, če pa občine niti tega zneska ne zmorejo? Že nekajkrat so naše župane sklicali na zborovanje, da bi ustanovili konzorcij. Župani pa so se kratkomalo uprli. V Vidmu so celo hoteli z odločkom prisiliti župane, da klonijo. V borbo so poslali celo čedadskega župana in senatorja Pelizza, a tudi on ni ničesar opravil, čeprav ga župani globoko spoštujejo in smatrajo za nekakšnega svojega voditelja.

Vsi namreč vedo, da so naše občine kakor večina hribovskih v Italiji deficitne. Kajti kako naj mala in uboga hribovska občina vzdržuje tajnika in njegove pomočnike, matični urad, stražarje, slugе in druge usluž-

bence, kako naj skrbi za šolska poslopja in plačuje prispevke za razne konzorcije? Njeni dohodki so majhni, ker je malo ljudi doma in nihče ne more spraviti lir iz praznih malh. Nekaj bi se sicer lahko prihranilo, če bi odpadla kaka »festa« z aperitivi in s častnimi vermuti. A tudi ti prihranki ne bi rešili naših občin primanjkljajev.

Tudi vprašanje vodovodov v Beneški Sloveniji dokazuje, da je mogoče dvigniti gospodarsko stanje naše obmejne deželice samo, če si bodo ljudje služili vsakdanji kruh na rodni grudi in ne bodo več prisiljeni trumoma zapuščati svoje domačije. Zadostne in trajne dohodke pa jim more dati le industrija. Zato je treba začeti industrializirati tudi našo deželo, kakor z uspehom delajo ponekod v južni Italiji.

IZ BRDA

Čujemo, da bo neko veliko podjetje iz Gorice ustanovilo v Njivicah lesno tovarno. V kraj sam so že dospeli tehniki, da preučijo, na katerem mestu naj tovarno zgradijo. Ljudje, ki bi bili naprošeni za odkup gradbenega zemljišča, naj zahtevajo za zemljo primerno, a ne pretirano ceno, da z njo ne odženejo morebitnega kupca, kar se je pri nas že zgodilo. Za zemljišče so nekje zahtevali desetkrat več, kot je bilo vredno, čeprav je za naše prebivalstvo nujno potrebno, da se v naši občini ustanovi kaka industrija.

UKVE

Letos (kar noče biti konca skrajno slabemu vremenu. Po deževnem poletju, ko se je

v hribih šestokrat prikazal celo sneg, smo imeli samo v začetku tega meseca nekaj sončnih dni. Zato smo silno težko sušili seno. Nekateri še zdaj niso spravili otave, ker nas redno obiskuje slana in s hribov pritiska zmrzal. Ob zadnjih nalivih je sneg zapadel tudi na tisoč metrov visokih gorah. Žalostno pa je, da si pri vseh teh težavah mnogo ljudi ni moglo še preskrbeti kuriva za bližajočo se zimo.

Večina kmečkih posestnikov v Kanalski dolini sme, kot znano, na podlagi znanih »servitutnih ali služnostnih pravic« sekati nekaj lesa v državnih gozdovih. V glavnem gre za les, ki služi ljudem za kurjavo. Toda Uprava verskega sklada (Fondo del Culto) v Rimu bi, kakor smo v listu že poročali, našim ljudem zdaj rada odvzela nekaj starodavnih pravic. Trdi namreč, da v gozdovih ni dovolj lesa za kurjavo in zato predlaga, naj si posestniki posečejo po en meter stavbnega lesa, namesto 4 metrov tistega za kurjavo. Ker domačini ta predlog odločno odklanjajo, jim gozdna uprava ni doslej sploh dovolila sekati nobene vrste lesa in je tako poteptala njih stoletne pravice ter prezrla njih krvave potrebe. Ker se bliža zima, se zdi, da namerava uprava izkoristiti stisko ljudi ter jih prisiliti, da sprejmejo krivičen predlog. Ta pa je v kričočem nasprotju z ustanovnimi listinami, z raznimi razsodbami italijanskih in avstrijskih sodišč ter z vsem dosedanjim izvajanjem služnostnih pravic.

Nezaslišano je, da se javna ustanova, katere obstoj je upravičen samo, če služi potrebam skupnosti, v življenjski zadevi skoraj 800 naših družin obnaša kot kak zasebni kapitalistični izkoriščevalec.

tera so mu pošiljali iz vseh kotov države. O vsakem najmanjšem dogodku je hotel biti obveščen. Zvedel je tudi za norčevanje Dunajčanov, ki so pravili, da ne pade vrabec s strehe, ne da bi Franc za to vedel. Vzel je norčevanje za laskanje in je kar ure in ure podpisoval z gosjim peresom spise, prepričan, da je to bistvo vladarjevih dolžnosti.

Bil je sicer po naravi nadarjen in delaven, najbolj mu je pa le godilo prepričanje, da je njegova močna volja tista gonilna sila, ki vrti vse kolesje mogočnega državnega sestava.

Iz takega razpoloženja mu je zrastle samozavest Cezarja, ki mu ni mar mrmranje množice. Najbolj ga je pri tem zbudila še tako previdna opazka, da v državi ne gre vse tako, kot bi moralo.

Cesar je hotel vse vedeti in znati. Policijski minister je moral vsak dan izrezati iz časnikov članke, ki naj jih Veličanstvo proči. Nalepili so mu jih na posebne pole in cesar je vsak večer, preden je zaspal, zvedel iz izrezkov za vso svetovno politiko; seveda skozi očala policijskega ministra barona Kempna, Grünneja, Zofije in Rauscherja.

»Die rose von Bayern«

V svojem delu in v svoji cesarski oholosti in domnevni samooblastnosti ni imel časa za kaj drugega. Za ljubezenska vprašanja se ni utegnil zanimati, čeprav je mati — po splošni navadi takratnih visokih krogov — poskrbela, da se je kri mladega sina razvedrila v družbi preprostih dunajskih okolicev.

(Dalje)

3

V SONCU in senci

R. B.

»Kot ukaže Veličanstvo«

S cesarjem je generalni pribočnik Grünne bil vsak dan v stiku. Ko se je Franc naveličal razprav z ministri, se je oddahnil v družbi Grünneja, ki mu je znal prav po karsarniško povedati kako robato in kosmato šalo, da sta se oba trepljala po ramenih. Polagoma je Grünne dobil glavno besedo tudi v armadi. Njega, ki ni nikdar povohal smodnika, so vsi pravi generali in častniki smrtno sovražili. Sam stari Radetzky je skušal Grünneja spodrinuti, toda cesar ni odpustil svojega ljubljence. Še povišal ga je v šefa glavnega štaba. Grof je znal vladarja prav lepo po vrvi voditi. Med šalami mu je navdihnil kako svojo idejo. Cesar tjo je nato na dvornem posvetu izrazil kot svojo. Grünne je spravil vse ugovore v koš z enim samim stavkom: »Kakor ukaže Njegovo Veličanstvo, tako je prav!« Francu Jožefu je tako laskanje nad vse ugajalo, pribočnikova moč je pa tako rastla, da je začel nastavljal tudi vojne poveljnike.

Ko je izbruhnila l. 1859 vojna v Italiji, je na vse kriplje delal na to, da bi ne bil imenovan za poveljnika edini zmožni general Hess. Namesto njega je poklical k sebi grofa Gyulaia, pravo ničlo v vojaških zadevah, in ga je takole predlagal za vojskovodjo: »Cesar je bil zmožen stari osel Radetzky, boš

tučji ti lahko napravil.« Gyulai se je še malo branil, a na vojnem posvetu je Grünne spet prodril z znanim stavkom, češ »Veličanstvo ukazuje«. Gyulai je bil pa v Lombardiji tako tepen od polovice manjše piemontske vojske, da je zbežal naravnost v Gorico, kjer mu je prijatelj Grünne daroval vilo na Solkanski cesti in ga imenoval za vojaškega poveljnika goriškega okrožja.

Lastni ministrski predsednik

Prav tako kakor generalni pribočnik so tudi ministri potrjevali Franca Jožefa v prepričanju, da »Veličanstvo v vsem ukazuje« in da je država le — Franc Jožef.

Spletkarski ministri in generali so mladega vladarja utrdili v veri, da ne sme nikomur zaupati. Vedeli so pa, da bodo lahko vse naredili, samo če se vse tako zdi, kot da izpolnjujejo ukaze svojega gospodarja.

Franc Jožef je polagoma postal trmast absolutist, ne da bi se zavedal, da ga dvorni spletkarji vlečejo za nos. Ker niso drug drugemu privoščili važnih mest, je cesar postal lastni ministrski predsednik in vojni minister.

Že ob štirih zjutraj je v svoji pisarni popil kavo in sveže pečeno žemljico, katero je poseben kurir prinesel iz dvorne pekarnе. Po zajtrku je začel brati kupe poročil, ka-

GOSPODARSTVO

PRED LETOŠNJO TRGATVIJO

Konec tega meseca bodo ponekod vsi vinogradniki že pospravili pridelek grozdja, drugod pa bodo trgali samo zgodnje sorte, med katere spada tudi tokajec.

Če hočemo imeti dobro kapljico, moramo predvsem paziti na posodo, ki pride v dotik z grozdem ali moštom. Nato moramo skrbeti, da mošt pravilno povre. Nujno je zato, da si zapomnimo zlasti naslednje:

Posoda, v kateri smo imeli modro galico, ne sme služiti za trgatve in v njej nikakor ne smemo hraniti vina ali mošta, ker se tekočina navzame neprijetne grenkobe, ki jo je prav težko spraviti iz vina.

Plesnivo posodo moramo ozdraviti, to je razkužiti, gnile doge nadomestimo z zdravimi. Najboljše sredstvo proti plesni v posodi, posebno v sodih, je »sanaton«. To je belkasta sol, ki raztopljena izloča kisik in tako odstranjuje iz dog ves duh, oziroma okus po plesni. Posodo najprej operemo z vrelo vodo in navadno sodo (na 10 litrov vrele vode gre 1 kg sode), nato stresemo vanjo sanaton in vrhu zlijemo odgovarjajočo količino vrele vode in sod začepimo. Na splošno zadostuje 5 litrov vrele vode na en hl. Sod nato počasi valjamo, ga postavimo za eno uro na eno dno in ga končno pustimo nekaj ur na drugem dnu. Nato ga spraznimo in z navadno, mrzlo vodo toliko časa izplakujemo, dokler ne priteče iz njega prav čista voda. Sod zatem ovinimo, kot bomo še kasneje videli.

S kislimi sodi ravnamo enako kot s plesnivimi. Zdravimo jih torej s sanatonom. Ne smemo pa misliti, da lahko ozdravimo vse kisle sode. Če je sod prehudo kisel, ga lahko rabimo samo za kisanje repe ali zelja. Najbolje pa je, da ga vržemo na ogenj.

Sode z obilno grampo ali vinskim kamnom na dogah moramo temeljito očistiti, se pravi odstraniti iz njih grampo in jih nato oprati z vrelo vodo in navadno sodo, kot je zgoraj rečeno. Če pa se grampa na dogah ne blišči, ko jo postavimo na luč, ali se blišči samo na redkih mestih, jo tudi moramo očistiti s sanatonom. Vinski kamen ni nikdar koristen, saj prevečkrat povzroča najhujše vinske bolezni, kot je zavrelca, za katero navadno ni zdravila.

Sode, v katerih je bilo pokvarjeno vino, moramo na vsak način očistiti najprej z vrelo vodo in navadno sodo in potem še s sanatonom.

Vsak sod, ki ne diši prijetno in ki v njem noče goreti azbestno žveplo, moramo tudi očistiti s sanatonom.

Vse sode pa moramo pred uporabo najmanj oprati z vrelo vodo in navadno sodo, četudi je še nedavno bilo v njih vino in četudi nimajo nobenega zoprnega duha.

Ovinjenje sodov izvršijo naši ljudje tako, da skuhamo tako imenovano »bolido«, to je zvarok iz tropin in breskovih listov. To sredstvo ni ravno slabo, a mnogo bolj umestno je ovinjenje s kemično čisto vinsko kislino (acido tartarico). 100 gr. te soli raztopimo v 10 litrih vode, zlijemo v sod, ki ga nato povaljamo.

Ali naj mošt zažveplamo? Žveplo je močno razkužilo. Če je grozdje popolnoma zdravo, ni nujno, da sode pred nalitjem zažveplamo, čeprav nekaj žvepla vedno koristi.

Prav je na primer, če na vsakih 200 litrov sežgemo en azbestni trapec. Če pa je grozdje gnilo ali če tržemo v vlažnem vremenu, je potrebno močnejše žveplanje: porabimo lahko tudi po 2 azbestna trakeca na 100 litrov. Za mošte uporabljamo danes predvsem amonijev žvepleni fosfat (solfosofato amonico), ki ga v trgovini dobimo v prahu in v tekočini. Tistega v prahu uporabljamo za zdravo grozdje, in sicer po 10 gramov na 100 kg grozdja (preden grozdje zmastimo), onega v tekočini pa polijemo vrhu grozdja v kadeh (na 100 kg ga gre 25 gr.). Če je grozdje gnilo, moramo omenjene količine podvojiti. Preden mošt nalijemo v sode, ga nekoliko prezračimo, da pospešimo vrenje in da iz mošta odstranimo najmanjši okus po žveplu. Zapomniti pa si moramo, da bodo trpežna samo tista vina, pri katerih smo mošt zažveplali.

Ali naj mošt bruha? Nekateri kletarji so še zmeraj mnenja, da je treba sode skoraj napolniti z moštom, tako da pri vrenju lahko bruhaajo. Mislijo namreč, da s tem mošt zgubi žveplo in razne gnilobe in da bo potem vino postalo bolj zdravo. To ne drži. Z bruhanjem se res morda izloči kakšna jagodna lupina, a v glavnem zgubimo skoraj same kipelne glivice. Te v začetku najbolj delujejo v bližini zraku, katerega potrebujejo za svoj razvoj. Mošti, katere smo pustili bruhati, ostanejo zelo dolgo sladki — kipijo dolgo časa — in se v njih le prevečkrat naselijo glivice, ki povzročajo, da se vino vleče, da teče kot olje. Poleg tega se po penah in okoli vehe naselijo male mušice, ki prenašajo glivice očetne kisline. Taka vina so večkrat sladka in kislina in ne postanejo nikdar dobra. Zato moramo preprečiti vsako bruhanje kipečega mošta. Škodljivih mušic pa ne bo, če bomo na vse sode postavili kipelno veho.

Kipelna voha (bollitore) naj bo iz stekla ali pločevine in naj nikdar ne seže do mošta.

Športni pregled

JUGOSLAVIJA JE ZAMUDILA IZREDNO PRILIKO

V nedeljo sta se v Beogradu pred 50-tisočglavo množico srečali nogometni državni reprezentanci Jugoslavije in Avstrije. Ekipi sta se po uri in pol boja razšli z neodločenim izidom 3:3. Jugoslavija je igrala v naslednji sestavi: Stojanović, Belin, Crnković, Krstić, Zebec, Boškov, Rajkov, Milutinović, Vukelić, Mujić in Pašić. Jugoslovansko moštvo je igralo učinkovito in »plavi« so bili boljši v vsem. Nekoliko nezanesljiva je bila pa tokrat obramba in slabe trenutke so gostje seveda izkoristili. Najboljša igralka sta bila branilca Boškov in Krstić; posebno pa je razočaral mladi napadalec Vukelić, ki tokrat ni izpolnil pričakovanj.

V predtekmi sta se pomerili mladinski reprezentanci obeh držav. Zmagali so seveda domačini s prepričljivim 5:1. Na Dunaju se je tekma med B reprezentancama zaključila z 2:2.

TRIESTINA V B LIGI

Tudi v B ligi so se začele tekme in prinesle so prva presenečenja. Najtežjo tekmo je brez dvoma imela naša tržaška enajstorka, ki je podlegla močnemu Palermu s tesnim 2:3. Kljub temu da je Triestina v uvodni nedelji bila poražena, so strokovnjaki mnenja, da se bo borila za prvo mesto z Barijem, Palermom, Simmenthalom iz Monze in Zenitom iz Modene. Olivierija čaka torej veliko delo. Novi trener je izjavil, da bo Triestina vseskozi igra-

Zato naj bo nad moštom v sodu vsaj ena ped praznega prostora. Prav dobro služijo tudi kipelne vehe, ki jih sami pripravimo: veho prevrtamo, v luknjo vtaknemo gumijasto ali plastično cev, njen drugi konec pa vtaknemo v posodo z vodo. Po cevi bo iz soda uhajal ogljikov dvokis, ki nastaja pri razkrajanju sladkorja v alkohol, in voda v posodi bo žuborela. Po žuborenju bomo tudi presodili, kako mošt kipi. Kipelno veho moramo pustiti na sodu toliko časa, dokler se ni v moštu razkrojil ves sladkor. To spoznamo po tem, da je v posodi prenehalo sleherno žuborenje, kar se lahko zgodi komaj po šestih tednih ali še pozneje.

SADJARSTVO V JUŽNEM TIROLU

Pridelek jabolk in hrušk znaša v Južnem Tirolu, to je v pokrajinah Bocen in Trento, okoli 30.000 železniških vozov po 10 ton, torej 3 milijone stotov na leto. Pravih industrijskih, to je sklenjenih sadovnjakov je nekaj nad 15.000 ha, na nadaljnjih 8.000 ha pa sadjarstvo ni tako bogato negovano. V zadnjih letih se je pridelek znatno dvignil in se še dviga. Poleg jabolk in hrušk pridelajo tudi nekaj tisoč vagonov marelic, češenj, češpelj in sliv ter v zadnjem času kakijev. Večino tega sadja prodajo v Avstrijo, Švico in Nemčijo.

Trgovina s sadjem je več kot za polovico v zadržanih rokah. Takih sadjarskih zadrug je v celoti skoraj 100, od katerih imajo mnoge moderno urejena skladišča. Ostala trgovina je v rokah zasebnih podjetij, od katerih so nekatera znana po vsej Evropi.

Od jabolk gojijo predvsem naslednje sorte: Gravenstein, ki je poletna jabolka, potem zlato parmeno, šampanjsko reneto in Kalterer (Rosa di Caldaro). V novejših nasadih gojijo predvsem ameriške sorte. Današnji pridelek znaša: okoli 2.500 vagonov Morgenduft, 1.000 vagonov Jonathan in približno toliko pa sorti Winesaps in Delicias. Zadnji dve se vedno bolj širita.

Med hruškami prevladuje wiljamovka (vrtolanjka), sledita ji Alexander in Luisa d'Avranche.

la čisti WM in bo tako uspešno popravila klavni izpad iz prve lige. Večina igralcev ni dorasla svoji nalogi, ker jim primanjkuje telesne moči in tehnične pripravljenosti. Med najboljše igralce spadajo brez dvoma: Bandini, Rimbardo, Milani, Szoke, Mazzero in Petris.

SPORT PO SVETU

Plavanje — Potem ko je v Genovi Italija visoko porazila (119:109) Švedsko, je italijanska mladinska reprezentanca v Montecarlju z lahkoto odpravila francosko; končni izid je bil 56:42. Odlikovala sta se Elsa in Lazzari, ki sta postavila tudi nova italijanska viška na 100 m hrbtno (1'6"4) in na 200 m prsno (2'44"3).

Nogomet — Prejšnji teden sta se srečali v Rotterdamu Nizozemska in Luksemburška. Zmagali so domačini z izidom 5:2; tekma je bila veljavna za svetovno prvenstvo. V Sofiji pa sta se pomerili državni reprezentanci Madžarske in Bolgarije. Izid srečanja je bil 2:1 v korist gostov.

Lahka atletika — V Bologni so bile tekme za italijansko državno prvenstvo. Udeležba ni bila številna in odlikovali so se mladinci. Najboljše uspehe so dosegli Lievore, ki je sliadil kopje 74 m daleč, kar je nov italijanski višek, Berruti, Baraldi in Paternosterjeva. Kot je znano, se bosta 28. in 29. tega meseca pomerili v Trstu državni reprezentanci Italije in Švedske.

Motociklizem — V Modeni so se zaključile dirke, ki so veljale za državno prvenstvo. Zmagali so Ubiali (125 in 250), Montanari (350) in Bandirola (500). Novi italijanski prvaki so postali: Provini (125 in 250), Montanari (350) in Colnago (500)

12

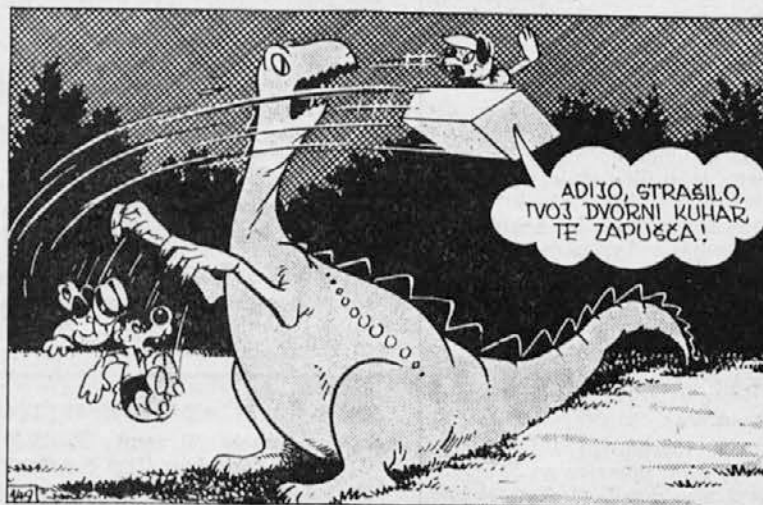
Za
naše
naimlaš
čudež
niotok

OSEJ, OSEJ, ZAKAJ ME NIGDA U-BOGALA?! ZDAJ BO PA ZVERINA SE HOTELA, DA VAJU NATAKNEM NA RAŽENJ!.. JOJME, SVOJA PRIJATELJA NAJ SPECEM? STRAŠNO!! NEKAJ MORAM UKRENTITI!..

UH, NA LETALO SEM POZABIL. MORDA JU TAKO LAHKO REŠIM.

ADIJO, STRASILO, TVOJ DVORNI KUHAR TE ZAPUŠČA!

ZVER SE JE POGNALA ZA BEGUNCEM, TODA ZVITOREPEC JE BIL ŽE V VARNI VISAVI....

TRDONJA IN LAKOTNIK STA IZRABILA VELIKANOVO NEPAZLJIVOST IN JO UCVRILA PROTI SKALNI VOTLINI...

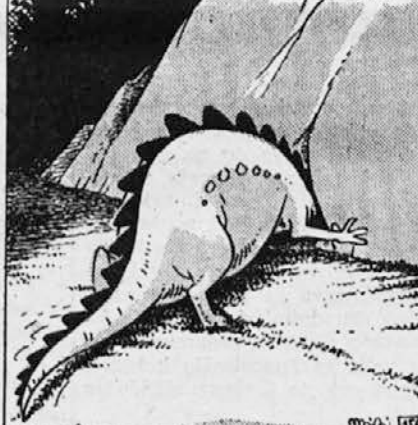
TREPETAJE STA SE STIGNILA V NAJODDALJNEŽSI KOT...

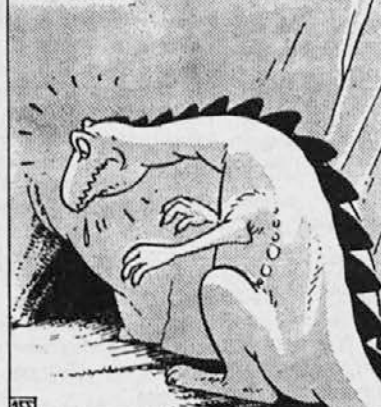
GLIŠIŠ, LAKOTNIK,? PRIHAJA! UPAM, DA NAJU NE DOSEŽE!

TIHO, GLIŠAL TE BO!

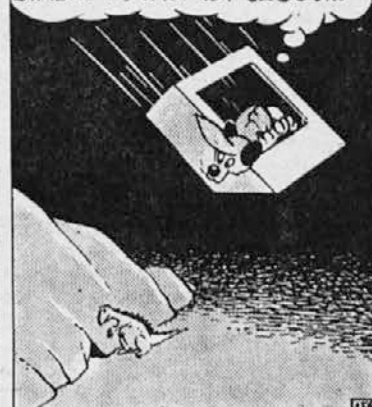
REŠ JIMA JE BIL, ZMAJ ZA PETAMA, VTKNIL JE SVOJ DOLGI VRAT V VOTLINO...

„TODA BIL JE PREKRATEK... VER NI DOSEGEL, SVOJIH ŽRTEV, GE JE POSTAVIL, NA PREŽO PRED VHODOM.

GREČNO STA MU UŠLA! NAJPREJ JU MORAM OPOZORITI NA NEVARNOST, POTE M BOM PA POIZKUSIL, ZVABITI POČAST ZA SEBOJ...

Živi mrtvec

(Resnična zgodba)

4

Vendar doktor Harrison ni odnehal. Z bolnikovim pristankom ga je spet pogreznil v globoko hipnozo. Oblekli so ga v delavsko oblečilo, kot ga je nosil, ko je bil še skladiščnik. Kakor da ga žene skrivnostna sila, je šel na postajo in se odpeljal v London. Zdravnik in mati sta bila v istem vlaku. Proti poldne je Tom že vstopil v svoje londonsko stanovanje. Pozdravil je Marijo, kot da bi se ne bilo nič zgodilo, in je začel božati otročiča. Žena mu je postavila na mizo kosilo ter mu pripovedovala o družinskem življenju. Gospa Mitchell se je umaknila v stransko sobo in je prisluškovala. Njen sin je zopet postal Tom Elesmere. Tesnobno se je spraševala, ali bo zopet postal Charles Mitchell.

Po kosilu je dvojnik Tom sedel pri oknu in je mirno bral običajni dnevnik. Marija je sedela pri njemu in pletla jopico.

Zdajci je nekdo pozvonil. Razburjena je vstala; vedela je, da prihaja doktor Harrison. Prihodnji trenutki bodo odločilni! Pro-

fesor je vstopil. Tom se je začuden ozrl. Brez odpora se je pustil zopet zdramiti iz umetne omame.

Marija je stala ob strani in je preplašeno gledala, kako so krčeviti trzaji prešinjali njegovo lice. Zdelo se je, kot da se ves svet preobrača v njegovem čelu. Tudi mati, ki je še vedno čakala v sobi, se je tresla v neprestanem strahu.

»Tako, gospod Mitchell, nekaj smo le dosegli,« je rekel profesor. Tudi Charles se je nasmehnil: »Rad bi vedel, kaj ste naredili z mano.« »Ali ne veš« se je oglasila Marija in ga je smeje pogledala v oči. Charles Mitchell se je zmeden ozrl nanjo.

»Seveda, zdaj se spominjam,« je jecljal, »pravkar smo kosili. — Toda, kako da ste vi tukaj, menda zdravnik?«

»Menila sem, da je prav, če te preišče,« se je oglasila gospa Mitchell, ki je stopila iz spalnice.

»Tudi ti, mama, si tukaj?« je vprašal Charles ves osupel. Pogledoval je zdaj tega, zdaj onega. Vse je postalo tiho v sobi. Vsakdo je vedel, da je odbila sekunda, ko se bo odločilo, ali bo nesrečnež spoznal dvojno življenje. Žena in mati sta mu ga predstavljali. Ali ju bo znal vskladiti? — Hipoma so se mu oči zasvetile. »Kako lepo je, da vidim mater in ženo skupaj,« je toplo rekel. »Kje so otroci, Marija, ali so že pozdravili staro mater?«

